

GRUPA WIEKOWA | SZKOŁA PODSTAWOWA 4–6

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Edyta Omelianiuk

FILM | „Mecz o wszystko”, reż. C. Schouwenaar

Dylan i Youssef to najlepsi przyjaciele, których łączy zamiłowanie do piłki nożnej. Obydwaj zapowiadają się na doskonałych graczy i marzą o zawodowej karierze. Losy jednego z nich zupełnie odменя jedna chwila – wypadek, w wyniku którego chłopiec traci sprawność ruchową. Dylan z dnia na dzień musi zrezygnować z treningów i pogodzić się z tym, że już nigdy nie wróci na boisko. Tata chłopca, jednocześnie jego trener, konfrontuje go z bolesną prawdą. Ten jednak nie godzi się na koniec kariery piłkarskiej i robi wszystko, aby wrócić do tego, co najbardziej kocha. Poczucie siły, determinacja, nadzieja mieszają się ze smutkiem, żalem i bezradnością. Proces adaptacji do nowej sytuacji nie jest łatwy zarówno dla Dylana, jak i jego najbliższych. Film o pasji i determinacji w dążeniu do celu, sile prawdziwej przyjaźni oraz trudnej akceptacji własnych ograniczeń.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Film stwarza okazję do omówienia z uczniami 3 tematów:

- Źródła motywacji.
- Akceptacja własnych ograniczeń.
- Przyjaźń i integracja.

Źródła motywacji

Nieodwracalna sytuacja, jaką jest utrata sprawności fizycznej, powoduje u Dylana ogromną frustrację związaną z brakiem możliwości realizacji potrzeb i dotychczasowych ról. Łączy się to z doznawaniem nieprzyjemnych emocji takich jak: gniew, smutek i żal. Podczas procesu przystosowania do nowej sytuacji chłopiec doznaje zarówno momentów przypiływu mocy i sprawczości, jak i tych trudnych – wycofania i bierności. W zdecydowanej jednak mierze jego postawę charakteryzuje wewnętrzna motywacja, której cechą jest silne skoncentrowanie na zadaniach i dążenie do określonego celu. Źródłem jego siły i determinacji jest przede wszystkim pasja, która nadaje poczucie sensu. To właśnie dzięki niej Dylan patrzy na okoliczności, w których się znajduje, przez pryzmat zadaniowy, a nie jedynie emocjonalny. Koncentrując się na rehabilitacji, ćwiczeniach w domu, znajdując i doskonaląc swoje nowe umiejętności, odzyskuje poczucie kontroli i wewnątrzsterowności, niezbędne do tego, aby poradzić sobie w trudnej sytuacji. Miłość do piłki to przestrzeń, do której może uciec, czuje się tam szczęśliwy i spełniony. Nie jest w stanie uciec od swojej niepełnosprawności, ale czerpie siłę, by iść dalej, nie poddawać się, realizować siebie i swoje cele. Pasja sprawia, że trudności, z którymi się mierzy, są dla niego łatwiejsze, a nawet możliwe do przewyciężenia.

Tym, co buduje motywację do rozwoju chłopca, są także marzenia o wystąpieniu w najważniejszym turnieju piłki nożnej u boku swoich kolegów. Symbolizują je wykreowane w jego

wyobraźni spotkania z idolem, Touzanim. Procesy wyobrazeniowe Dylana są także metaforą jego wewnętrznego głosu, dialogu z samym sobą, kiedy jest na granicy siły i bezradności. Rozróżnia on dzięki temu, które myśli stanowią przeszkody, a które pomagają. Wizualizacja celu, jakim jest spotkanie z idolem, aktywuje siły twórcze podświadomości Dylana, sprawiając, że zaczyna on zauważać wewnętrzne i zewnętrzne zasoby, potrzebne do osiągnięcia celu, jakim jest występ w rozgrywkach. Podejmuje intensywny trening, modyfikuje sposób poruszania się na wózku, dostrzega siłę wsparcia przyjaciół.

Motywacja Dylana ulega intensyfikacji także dzięki posiadaniu znaczących autorytetów. Touzani stanowi dla niego wzór do naśladowania, nie tylko pod względem umiejętności piłkarskich, ale też siły charakteru. Dylan doszukuje się w nim kogoś bliskiego, na którego może liczyć w potrzebie oraz od którego może czerpać energię psychiczną na zmaganie się z przeciwnościami. Idol jest dla niego uosobieniem siły, sprawności, determinacji i ducha walki, z którymi chciałby się identyfikować. Dlatego w chwilach załamania i zwątpienia spotkania z Touzanim są dla Dylana dawką motywacji i wiary w siebie, niezbędnych do mierzenia się z trudnościami. Zarówno dla Dylana, jak i jego przyjaciela Youssefa autorytetem jest także trener. To on otacza chłopców profesjonalnym wsparciem, pomocą, nie krytykuje za porażki i docenia wysiłek. Pomimo że w dość drastyczny sposób konfrontuje głównego bohatera z jego niepełnosprawnością, pozwala to jednak chłopcu szybciej i skuteczniej pogodzić się z niewygodnymi i bolesnymi faktami oraz wybrać dla siebie inną ścieżkę rozwoju. Negatywnym autorytetem, który redukuje skutecznie motywację wewnętrzną Youssefa, jest postać jego ojca. Budując ogromną presję i stosując nadmierną krytykę, doprowadza do tendencji rezygnacyjnych syna. Sprawia, że ten często nie wierzy w siebie i swoje możliwości. Dzięki niezmiennej miłości do piłki, dodatkowym źródłom motywacji zewnętrznej w postaci pozytywnych wzmocnień trenera i wsparcia przyjaciela Youssef także odnajduje siły. Mierzy się z trudnościami i walczy o swoje marzenia. Postępowanie bohaterów filmu pokazuje, że dzięki motywacji niemożliwe staje się możliwe.

Pytania: Co daje bohaterom posiadanie pasji? W jaki sposób pomaga ona w przewyżnianiu trudności? Jak podchodziłby Dylan do swojej niepełnosprawności, gdyby nie miał motywacji? Co daje posiadanie autorytetów w życiu?

Akceptacja własnych ograniczeń

Proces godzenia się z niepełnosprawnością może trwać bardzo długo i zależy od okoliczności oraz osobowości. Zdecydowanie łagodniej przebiega w przypadku, gdy niepełnosprawność ma charakter wrodzony, pomijający tym samym fazę szoku i silnej dezorientacji. Proces adaptacji jest intensywniejszy poznawczo i emocjonalnie, kiedy niepełnosprawność nastąpiła nagle i niespodziewanie, jak u głównego bohatera. Specyfika nabytych ograniczeń związana jest z jego codzienną pasją, co skutkuje ogromną frustracją wynikającą z niemożności realizowania najważniejszych dla niego potrzeb, trudnych, a wręcz niemożliwych do kompensacji. Bohater doświadcza całego spektrum silnych i skrajnych emocji, od smutku, wstydu, żalu, przez rozpacz, po agresję wynikającą z bezradności. Zmieniają się i przechodzą one w czasie, jak w kalejdoskopie, co ilustruje chaos w myślach bohatera, próbującego odnaleźć się w sytuacji, na którą nie był przygotowany. Początkowo chłopiec wchodzi w mechanizm wyparcia, widoczny po raz pierwszy w szpitalu po usłyszeniu diagnozy. Proponuje lekarzowi zakład o to, że wkrótce wróci do gry w piłkę. Nie chcąc dopuścić do siebie myśli o słabości i ograniczeniach, Dylan nie uczestniczy z innymi niepełnosprawnymi w treningu, czym neguje identyfikację z ich światem, chcąc się od niego odgradzić. Jadąc szkolnym autobusem, oddala się od niepełnosprawnej dziewczynki, a widząc kolegów ze szkoły przez szybę, zastania się, aby nikt go nie zobaczył, odczuwając przy tym wstyd. Nie korzysta z pomocy swojego przyjaciela, gdy ten widzi jak upada na ziemię, nie chcąc wzbudzać litości. Próbuje wchodzić po schodach, stanąć o własnych siłach podczas lekcji, pełnić funkcję bramkarza podczas meczu. Wypiera prawdę o swojej niepełnosprawności, unikając trudnych pytań koleżanki.

Punktem zwrotnym w uświadomieniu sobie własnych ograniczeń jest skok do wody, przez który chłopiec niemal traci życie i przyjaciół. Dylan zdaje sobie sprawę z własnej sytuacji i zaczyna obiektywnie oceniać szanse i możliwości. Stopniowo zaczyna podchodzić z dystansem i wyrozumiałością do swoich ograniczeń. Z pomocą przyjaciela uczestniczy w meczach i śmieje się z upadków. Lęk przed ograniczeniami fizycznymi i brakiem akceptacji ze strony innych stanowił największą barierę w procesie godzenia się

chłopca z niepełnosprawnością. Neutralizacja tych emocji przyniosła mu poczucie ulgi i możliwość wkroczenia w dalszy proces adaptacyjny. Kiedy etap żałoby po dawnym życiu powoli zostaje zamknięty, Dylan próbuje odnaleźć się w nowej rzeczywistości, mając na uwadze ograniczenia, ale też indywidualny potencjał. Z pomocą koleżanki podejmuje ćwiczenia usprawniające ręce, dzięki którym w zmodyfikowany sposób może grać w piłkę, bez użycia nóg. Próbuje także zmienić swoją rolę z aktywnego piłkarza na asystenta swojego taty, trenera. Bohater zaczyna uświadamiać sobie, że nowe życie, które zaczyna, daje możliwość realizacji nowych marzeń i celów, trzeba je jedynie dopasować do okoliczności. Dokonuje obiektywnej oceny swojej sytuacji, samego siebie, wchodząc w proces samoakceptacji i wewnętrznej integracji.

Niepełnosprawność Dylana rzutuje nie tylko na jego osobę, ale także na jego otoczenie. Dla ojca bohatera sytuacja syna stanowi ogromny ból, którego nie uzewnętrznia dosłownie, ale emocjonalnie, poprzez złość i wracanie do wspomnień. Sam staje przed trudnym zadaniem akceptacji skutków wypadku swojego syna, zarówno jako ojciec, jak i trener. Jego rozgoryczenie i surowość łagodnieją wraz z decyzją o udoskonaleniu wózka inwalidzkiego Dylana oraz przydzieleniem mu nowej roli swojego asystenta. Dzięki temu chłopiec odzyskuje poczucie sprawstwa, kontroli i siły. Finałowa scena z uczestnictwem chłopca w turnieju pozwala również dostrzec, że sama niepełnosprawność nie definiuje Dylana, a jest czymś, co może stanowić jego wyjątkowość jako jedynego piłkarza grającego na wózku za pomocą rąk.

Pytania: Co dało Dylanowi doświadczenie bycia osobą niepełnosprawną? Co pomagało mu w procesie godzenia się z utratą sprawności? Dlaczego trudno jest pogodzić się z własnymi ograniczeniami? Czy tylko niepełnosprawni posiadają ograniczenia?

Przyjaźń i integracja

Relacja dwójki przyjaciół zostaje wystawiona na próbę z powodu rywalizacji, która przybiera na sile po wypadku Dylana. Czuje się on gorszy w związku ze swoimi ograniczeniami i nie chce dopuścić, żeby ktokolwiek, a tym bardziej przyjaciel, zajął jego miejsce. Intensywnie pojawia się uczucie zazdrości i gniewu, które Dylan bezpośrednio przenosi na Youssefa. Opanowany przez zazdrość atakuje fizycznie przyjaciela podczas meczu, kpi z niego na lekcji. Z lęku przed utratą pozycji społecznej, brakiem akceptacji ze strony innych oszukuje także innych przyjaciół, że jego sprawność wróci do normy. Ma przekonanie, że dzięki temu uniknie wykluczenia społecznego i zachowa percepcję osoby zdrowej. Dopiero konfrontacja ze swoją niepełnosprawnością, jako integralną częścią siebie, uruchamia proces refleksji nad przeniesieniem uwagi z siebie na innych. Dylan zaczyna dostrzegać moc przyjaźni wyzbytej z zazdrości. Wyrazem tego jest jego gest, w którym umieszcza na planie rozgrywki swojego przyjaciela, pozwalając mu zająć tym samym jego własną niegdyś pozycję. Daje także Youssefowi koszulkę ze szczęśliwym i najważniejszym numerem, który rezerwował kiedyś na wielki mecz, w którym chciał zagrać. Odzwierciedla to zmianę sposobu wartościowania świata przez Dylana. To przyjaźń staje się ważniejsza niż rywalizacja i przekonanie o swojej mocy. Wspiera przyjaciela podczas najważniejszego meczu i pomaga w chwili zrezygnowania, tak jak on pomagał kiedyś jemu. Moment finałowej rozgrywki piłkarskiej daje bohaterom przestrzeń na integrację ponad podziałem na pełno- i niepełnosprawnych. Wszyscy stają się równi, działając wspólnie jako drużyna, nie zważając na przyjęte standardy czy oczekiwania społeczne. Akceptacja przez wszystkich obecności Dylana na wózku podczas meczu jest dla niego niezwykle wspierająca. Fakt sprzyjającej reakcji całej społeczności piłkarskiej, największego autorytetu i przyjaciół staje się dla bohatera na tyle wystarczający, że dla dobra drużyny rezygnuje z dalszego udziału, zwiększając tym samym jej szanse na wygraną. Nie oznacza to jednak poddania się, a zwycięstwo w tytułowym „mecz o wszystko”.

Pytania: Jak zmieniała się relacja Dylana i Youssefa? Co pomagało, a co przeszkadzało im w przyjaźni? Jak może wyglądać społeczna integracja osób niepełnosprawnych i dlaczego jest ważna?